

Kõrgem Kunstikool Pallas

Tekstiiliosakond

Mare: kineetiline installatsioon

Lõputöö

Autor: Mari Škerin

Juhendaja: Edith Karlson (MA)

Tartu 2019

Aitäh, Jaan, Edith, Ester ja Juhan.

SISSEJUHATUS.....	4
1. KONTSEPTSIOON.....	5
1.1 TAUSTALUGU	5
1.2 AINES	5
1.3 PURSKKAEVUFENOMEN.....	6
1.3.1 <i>Veeskulptorid</i>	7
1.4 AIAD	8
1.4.1 <i>Omaenda piirded</i>	8
2. TÖÖPROTSESS.....	10
2.1 LÄHEMALE ENDALE	10
2.2 VÕRKVÕÖTEHNIKA	10
2.3 MATERJALIVALIK.....	11
KOKKUVÕTE.....	12
SUMMARY	13
KASUTATUD ALLIKAD	15
LISAD	17
LISA 1. <i>STRANGE REFLECTIONS</i>	17
LISA 2. <i>DESCENSION</i>	18
LISA 3. <i>CHARIBDYS II</i>	19
LISA 4. VÕRDLUS	20
LISA 4. VÕRDLUS (JÄRG)	21

SISSEJUHATUS

Istun karil ja kõlgutan jalgu laiuva vee kohal. Ühel hetkel näevad silmad tossuninadest kaugemale ning jälgin sealseid siinuseid, mis üksteise sisse ja üle jooni tõmbavad. Ma ei ole enam oma peas, vaid loksun ühes rütmis sealsete kohalikega. Samas pole mul õrna aimugi, kust ja kuhu on nad triivimas. See hoiabki mind kohas, kus saan oma mõtted kellegi teise omaks mõelda. Kohas, kus mul on aidata enda asemel kedagi teist. Antud hetkel seal mere ääres kannan edasi lainete ideed loksuda mulle silma niivõrd, et unustan endal aktuaalselt õlul olnud asjad. Vaatan viivuks ringi ning kaugelolevad kaassukeldujad juhtuvad minuga samale püünele, kus mõtlen, et pole me ühti nii üksi, kõik lihtsalt ühe lombi mitmel kaldal.

Kõige ausamad ülestunnistused toimuvad vee juuresolekul. Vee läheduses tunnen vajadust olla vahetum ja siiram. Temas peitub jõud, mis võib alalhoidlikult kivide vahel seirata ning toetada, kuid teisalt on temas tohtu stiihia, mis saab sama lihtsalt kõik hetkega võtta. Sellest loksuvad paika prioriteedid olla alati aus, sest vahepealne soigumine on akvaariumis nädalaid seisnud vesi, millel puudub konkreetsus. Kui sel korral jäi pihikambris südametunnistus puhtaks, siis edaspidi tulebki seda liini hoida, et päästa teisi võimalikust katastroofist. Nagu valedetektor, mille õigsust mõõdab tõusude ja mõõnade vahekord.

Oma töös käsitlen mõtet olla vahendajaks looduse ilule, lubades sel jääda loomutruuks. Püüan hoiduda liigsest matkimisest ja jätta oma loodul ning naturaalsel materjalil – veel – kindlapiirilisel eristuvaks. Toon veevulina keldrikorruusel asuvasse ruumi, kus tavaliselt on see heli pigem halvaks endeks, kuid loodetavasti loob „*Mare*” turvalise tunde ning inimesed soovivad seal meelsamini kauemgi aega veeta.

1. KONTSEPTSIOON

1.1 Taustalugu

Lainetuse juures paelub mind selle lihtsuse keerukus. Võrgustik, mis on nähtav pikema vaatlemise tulemusel, koosneb püsival sagedusel looklevatest lainetest, mille jälgimine vabastab organismis täpselt paraja koguse endorfiini, et ikka ja jälle seada sammud lähima veekogu juurde.

Kui tuua sarnane nähtus kunsti konteksti, siis sedasi paneb mind tundma Jaapani päritolu Pariisis resideeruv visuaal- ja helikunstnik Ryoji Ikeda (ryojiikeda.com), kes tegeleb võnkesagedustega, mida käsitlen ka oma diplomitöös. Nägin Ikeda loomingut esmakordselt 2016. aastal KUMU kunstimuseumis, kus esitleti Kati Ilvese kureeritud projekti "*Supersymmetry*". Toonane kogemus oli midagi sõnulseletamatut ning on saatnud mind senini. Igapäevaelus on sellised kogemused kõikjale laiali kisu- ning annavad ka sellele vaatamata samuti pisikesi impulsse, kuid saalitäis piinlikkuseni viidud täpsust on säärasele pedandile nagu mina kõige suuremaks elamuseks. Ikeda-sugust geniaalsust minus pole, kuid sümmeetria ning kompositsioon laiemalt on ärsalt ennast minu südamesse istutanud. Fibonaccilikud stseenid toovad ellu siirast rõõmu nagu enamikule hingemattev päikeseloojang.

1.2 Aines

Lennuki aknast valgustub kuu peegeldusel välja iga veesilm ning kuulen juba korduvalt, kuidas mul olevat selle elemendiga mingi side. Olen väitega nõus, kuid ei suuda endale seda fenomeni selgitada. Kui vesi oma mänglevas koreograafias laineharjadest moodustuvaid mustreid ette laob, siis jaksangi vähem vaimustuda inimeste püüdlikult loodud objektidest. Juhuslikkust lihtsalt ei saa sättida ning sellega teeb loodus meile silmad ette. Ometigi on see kättesaamatu karisma nii veetlev, et tekib soov seda oma kammitsaisse haarata. Seeläbi jäämegi loodust kõigest vahendama.

Jodi Cobb on *National Geographic*'u fotograaf, kes on aastakümneid dokumenteerinud vähetuntud maailmasid planeedil Maa, sealhulgas näiteks Jaapani geišasid (jodicobb.com). Töö viis ta Veneetsiasse, kus ta otsustas uurida vee ohtlikkust linnale. Kuid kohta, mille igat silda ning vaadet on jäädvustatud kordi, pole lihtne uue nurga alt näha. Hea ajastus linna külastamisel, mis tõi ta Veneetsiasse üleujutuste ajal, näitas talle uut perspektiivi: *I lost myself on the shifting movements of dark water that, stirred by a breeze or passing boat, suddenly shattered into colors and patterns* (Cobb 2019; 38). Sellest teadmisest sündis seeria "*Strange Reflections*" (**Lisa 1**), mis paigutas ümber tema fotograafiaalased prioriteedid. Kuigi koletislikud veepeegeldused ei ole tema loomingus portfooliot üle võtnud, on vähemalt tundmatute maailmade teemas lugu juures ja mul on rõõm tervitada mõttekaaslast, kes näeb veepinnas rohkemat.

1.3 Purskkaevufenomen

Purskkaevud on tsivilisatsiooni osisena olnud meiega aastatuhandeid. Algselt oli nende funktsiooniks varustada inimesi joogiveega. Selleks juhtisid näiteks pompeilased akveduktide ja veealuste torudega vee mägedes voolavatest allikatest linna. Oluline oli, et vesi juhinduks kõrgemalt kui maapind, kuna väljapurskejõudu saavutatigi gravitatsiooni abiga. Purskkaevude levides hakati neid kaunistama ning neile lisandus ka skulpturaalne aspekt. Hiljem ilmestasis nad inimeste sisehoove, kujutasid ühiskonnas olulisi inimesi, loome. Louis XIV näitas purskkaevude olemasoluga Versailles' lossi hoovis oma üleolekut looduse suhtes (Prevôt 2006). Hetkel, mil joogiveekõlbulikud purskkaevud on läänemaailma kodudes valdaval enamusel olemas kraanide näol, näitavad nad endiselt tänutunnet ja hoolivust lätetele, mis on meid alati janust päästnud. Nagu väikesed monumendid allikaveele.

1.3.1 Veeskulptorid

Üldisel kunstimaastikul on kunstnikud, kes kujundavad avalikesse ruumidesse purskkaevusid, äärmiselt alahinnatud. Neid võetakse pisut iseenesestmõistetavalt ning kuidagi igapäevaselt. Vastukaaluks jäävad nende tööd esmalt silma, kuna on enamasti galeriikontekstist väljaspool ning saavad seeläbi laiema vaatajaskonna hinnangu.

Sir Anish Kapoor on India päritolu Londonis tegutsev skulptor, kelle tööde amplituud on muljetavaldav (anishkapoor.com). Tema peamiseks eesmärgiks on tuua vaatajateni küllaltki minimalistlikud tööd, mis ärgitaksid suurematele tunnetele läbi tööde skaala. Eelkõige soovib ta luua küsimusi, kuidas on nii mitmedimensionaalsed taiesed loodud ning paigutatud kohta, kus füüsiliselt oleks neid võimatu leida. Ülivõimsana mõjuvate tööde taga on kunstniku inseneriteadmised, mis võimaldavad anda tema töödele sedavõrd sügavaid dimensioone.

Kapoori "*Descension*" (**Lisa 2**) on 8meetrise diameetriga veepöör, mis loob illusiooni nagu maapind oleks vajunud kokku ning seal pulbitseks tonnideviisi vett, mida põhjatu süvik endasse tõmbab. Installatsioon mängib inimeste tajuga - justkui vaataks portaali, mis on otseteeks paralleelmaailma või aknasse, milles avaneb vaade minevikule või tulevikule (publicdelivery.org/anish-kapoor-descension/).

Sarnase tööga on kunstihuvilisi kostitanud Londoni päritolu skulptor William Pye. Tema taustalugu ilmestavad pidevad veevaatlused ning selle dokumenteerimine. Pye veetis palju aega oma vanemate maakodus, kus ta tiikidelt tasaseid veepeegeldusi pildistas. Alates 80ndatest on tema skulpturaalseks elemendiks suuremas jaos vesi.

„Charybdis II” (merekoletis Kreeka mütoloogias) on William Pye suursugune veepöör, mis on surutud mitme meetri kõrguse läbipaistva silindri seinte vahele (**Lisa 3**). Keeris tõuseb turbulentselt kuniks vesi hakkab mööda seinu alla voolama ning pärast pumba seiskumist pööris taandub (williampye.com/works/charybdis-ii-oman). Kaugelt paistab skulptuur kui ookeani pinnalt rahumeeli tõusev orkaan.

1.4 Aiad

Standardsete traataedade loomissüsteem on täpselt sama nagu võrkvõõtehnika, mida kasutades olen loonud oma töö. Sellele annab kinnitust tehnikate omavaheline võrdlus (**Lisa 4**). Samuti olen kohanud ka näiteid sepistatud aknavõredest, mis on visuaalselt sarnased töös kasutatud tehnikaga.

Näen oma töös selget seost aiamotiiviga. Töö on paigutatud ruumi kolmanda veerandi peale, mis katkestab loomuliku kulgemise läbi ruumi. Installatsioon jääb ruumi eraldama täpselt kohast, kust saaks siseneda järgmisesse ruumi, kuhu on sissepääs sellegipoolest avatud. Seega on ruumi läbitavus pärsitud ning võrgu teiselt poolt vaatamiseks tuleb minna läbi kõrvalruumi. See on ühendamise ja lahutamise vastuolu. Karkass, mis on loodud materjali omavahel sidudes, moodustab ruumi keskele tara, millest otseselt läbi minna on võimatu. Samas annab seesugune ruumikasutus võimaluse tööd mõlemalt poolt vaadelda. Kui kitsas ruumis viibib üheaegselt sedavõrd palju inimesi, et ühel pool seistes hakkab ebamugav, saab kollektiivsest seiramisest loobuda ning kõrvalruumi kaudu minna individuaalselt teist identset poolt vaatama. Olles üheaegselt nii dünaamiline kui ka passiivne, on vaatajale antud vabadus liikuda ümber töö ning anda seeläbi ruumile maksimaalne kasutus.

1.4.1 Omaenda piirde

Selleks hetkeks, mil ruumiga liituvate inimeste tõttu otsustatuakse sealt pigem lahkuda, kergitatakse oma tara juba rinnuni. See on faas, kus „...hinnangute alusel kujunevad stereotüübid, mis on nagu mitteametlik identiteedigrammatika, mille abil inimesed teiste üle võimu rakendavad” (Ehala 2018; 17). Otsekui lühitest tuvastamiseks omavahelisi sarnasusi, et piiretest koosnevat labürinti enda jaoks loogilisemaks seada. Siis muudkui istutakse omaenda taras ning lahterdatakse teisi kategooriatesse, pidades silmas võrdlevat sobivuse skaalat, kuna ühised tuumväärtused on määrajaks, et tekitada usaldust (Ehala 2018; 26).

Sellise strateegiamängu peamiseks eesmärgiks on leida teistega kollektiivse identiteedi ühisosaid, et lasta juurduda omaenda minal ning jätkata edasirühkimist, jättes enda tara kõrvale paralleelselt jooksmas vaid valitud inividid.

2. TÖÖPROTSESS

2.1 Lähemale endale

Oma töös „*Mare*” püüan samuti käia veega ümber lugupidavalt. Olen võrkvöötehnikat kasutades loonud talle karkassi, mis järgib vee loomulikku liikuvust, ilma et ma peaksin tema teekäiku olulisel määral manipuleerima, kasutades selleks vaid lihtsat purskkaevu mehaanikat: pumpa ja veetorusid. Võrkvöötehnika tekib sümmeetriliste loogete kasvatamisega ning on oma primitiivsuses seeläbi lihtsaks alussüsteemiks, et toetada ja sealjuures mitte vee suhtes domineerivaks muutuda. Nende omavahelisest sümbioosist tekibki kergesti jälgitav tervik. Organiseerin vee kui stiihilise jõu ning jätan talle ruumi, et ka juhuslikkusel oleks võimalust vabalt liikuda.

2.2 Võrkvöötehnika

Võrkvöö tuleneb oma eestikeelses tähenduses puhtalt selle tehnika kasutusala: võrgutaolist kangast punuti vööde tegemiseks. Tulemuseks on elastne vöö, mida saab vajadusel ka laiemaks venitada ning seeläbi kanga võrkjat struktuuri välja tuua. Tegemist on ühe kiireima tehnoloogiaga tekstiili loomiseks.

Võrkvöö kudumise tehnoloogia on mujal maailma ajaloos peale vööde kudumise palju laiahaardelisem, kätketes kõikvõimalikke tarbesemeid: peakatted, kotid, riidesemed. Kuna kangast kooti igapäevaselt kasutusel olnud esemete tarbeks, on seetõttu säilinud väga vähesed kangad. Samuti on tegemist väga spetsiifilise ja kitsa kasutusala tehnikaga ning sedasi võib olla kõnealune kangaloome viis nii mõnegi muu tehnilise võttega (heegeldamine, tikkimine) segi aetud (Collingwood 1999; 37). Suhteliselt kesise infoleviku tõttu ei olegi olemas katkematut kronoloogiat võrkvöötehnikast.

Ingliskeelne vaste tehnikale on “*sprang*” (eesti k. vetruma), mis annab koheselt lahtiseletatuna edasi kanga omapära. Oma installatsiooni karkassi kudumiseks kasutasin

meetodit “*linking*” (eesti k. sidumine), mille puhul ei pea otseselt arvestama kanga kokkutõmbeprotsendiga ega pea ka materjalikulu olema ette arvestatud. Kui muidu kääritakse materjal, mida hakatakse kanga saamiseks omavahel põimima, raamile üles enne kanga kudumist, siis sidumise tehnikat kasutades on vajalik raam, mida mööda saab hakata kangast looma. Tegu on kangaloomistehnikaga, mille kasutamiseks on vaja vaid materjali ennast. Kui suureks kujuneb kangas, selgub protsessi käigus olenevalt raami suuruselt.

2.3 Materjalivalik

Oma töö lähtematerjaliks valisin vee, kuna olen plaaninud kaua selle elemendiga töötada. Varasemas etapis olen püüdnud veele omistada tekstiilseid väärtusi, lähenedes talle eelkõige visuaalselt. Pildistades vett pika säriaajaga, jääb voolav vesi siidja joana, mis mõjub vaatajale kui udupeen satiinkangas. Selle ideega edasi minnes ei suutnud lahti lasta vee enda kasutamisest. Püüdsin välja mõelda lahendusi, kuidas oleks kõige efektiivsem veepinda imiteerida: kasutades erinevaid materjale veepinna näitamiseks gobeläänil, mille aluseks oleksid pildid veepeegeldusest. Seadsin ennast meediumisiselt raamidesse ning sellega kaasnes rahulolematuse. Agoonia tulemusena jõudsin järeldusele, et võin sellegipoolest vett kui materjali oma töös kasutada, jätmata kõrvale erialased juba omandatud oskused.

Kuna töö peab olema nädalaid esteetiliseks elamuseks, tuli arvestada materjaliga, mida vesi ei lagundaks. „*Mare*” karkassi tegemiseks otsustasin silikoonnööri kasuks. Tänu oma elastsusele on silikoon üllatuslikult tekstiililähedane ning annab seeläbi tööle kergust. Nöör on manipuleeritav ning temaga on hõlbus töötada – justkui kooks jämeda keermega lõngaga.

KOKKUVÕTE

Lasen „Mare” oma elu elama, püüdes selle edasist kulgu võimalikult vähe korraldada. Võtan oma tavapärase jälgija positsiooni ja vaatan, kuidas inimesed kollektiivselt ja individuaalselt tööd järgemööda külastavad. Lihtsalt, et näha, kas suudan kelleski luua sarnaseid tundeid, mis minus protsessi kestel vältasid.

Viskan jalad seinale teadmises, et igal on piirid, millega tuleb ise tegeleda. Seiskun isolatsiooni või vabaduse eest, kellelgi pole asja oma kindlameelsusega teiste omal talluda. Jääb vaid üpris naiivne soov, et oma keset ei lastaks kaduma ning et vajadusel pistetaks nina aiaaugust välja. Kasvõi tere hõikamiseks.

SUMMARY

Mare: Kinetic Installation

In my diploma work I am exploring ways of mediating nature without dominating over it, focusing especially on water. Through this, I am taking responsibility to show the most natural way for water to flow.

“*Mare*” is an orderly force of nature that is subordinated to control. Its interweaving waves reveal water in its beauty, dismissing possible dangers. The work intertwines synthetic and natural materials to create a symbiotic environment where regularity feels organic and differences emphasize similarities. It opens up a direct way to a safe future, gazing into the network of water. It takes the viewers back to the shores of their favourite waters where every thought finds its origin and does not have to be explained and every single pattern of thought will be aligned to perfection.

In addition to water, I used a silicone cord in my work to provide continuous water flow throughout the art piece. Due to the duration of the exhibition, the installation has to remain in its original condition for at least a month. With the help of wisely chosen materials it is possible to make it last long enough for a sufficient amount of time. The pattern of “*Mare*” is similar to a wire fence. The way the installation is placed in the room almost divides the space in half, making it impossible to cross the room in its full length. To observe the installation from the other side, people have to use the adjacent room to get there. Although the back of the work is identical to the front side, it gives the work another layer of meaning, enabling the viewer to leave the room without actually leaving. Although the work’s lace-like appearance gives it an air of fragility, it has the power of a room separator. When social anxiety kicks in, the viewer can still continue enjoying the work from the other side of the room.

It might very well be that all of us have built solid fences around ourselves to protect the ruins that remain after numerous attacks by others. It could also be that those fences have to be there to show compassion to others and to empathize with the people around us; to show them that we have holes, too. These fences can also be decorated with flowers or

sweetly scented to draw victims into its web. Whatever the case, we have the power to overcome our own walls to get in touch with each other. We might be hindered by the lack of will or courage but the possibility is there within our grasp. We are here to be there for one another even if it is difficult to comprehend it. One thing is for certain: we could never be without fences. Instead, we need to learn how to live with the fences put up by ourselves and by others.

KASUTATUD ALLIKAD

AJAKIRJAARTIKKEL

Cobb, Jodi. (2019). *Strange Reflections*. - *National Geographic*, nr 03.2019, lk 36-38

INTERNET

Jodi Cobbi kodulehekül. [WWW] <https://www.jodicobb.com/about>

Ryoji Ikeda kodulehekül. [WWW] <http://ryojiikeda.com/project/supersymmetry/>

Ryoji Ikeda. Supersümmetria. KUMU näitusesaalid. [WWW]

<https://kumu.ekm.ee/en/syndmus/ryoji-ikeda-supersymmetry/>

Anish Kapoor's Whirlpool – Everything You Need to Know. (15.01.2019).

<https://publicdelivery.org/anish-kapoor-descension/>

Anish Kapoori kodulehekül. [WWW] anishkapoor.com

William Pye kodulehekül. [WWW] <https://www.williampye.com/works/charybdis-II-oman>

LÕPUTÖÖD

Arro, Anneli. (2012). „Võrkvöö tehnika: ajalugu ja õpetus”. Rahvusliku käsitöö osakond.

Viljandi. [Bakalaureusetöö]. [WWW]

https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/26044/Arro_Anneli_loputoo_2012.pdf?sequence=1&isAllowed=y

RAAMAT

Collingwood, Peter. (1999). “*The Techniques of Sprang: Plaiting on Stretched Threads*”.

Green Editorial

Ehala, Martin. (2018). „Identiteedimärgid. Ühtekuuluvuse anatoomia”. Tallinn: Kunnimees

Prévot, Philippe. (2006). *Histoire des jardins*. Bordeaux: Editions Sud Quest

LISAD

LISA 1. *Strange Reflections*

Foto autor: Jodi Cobb

LISA 2. *Descension*

Anish Kapoor "*Descension*"

Foto autor: Silvia Neri

LISA 3. *Charibdys II*

© WILLIAM PYE

LISA 4. Võrdlus

Foto autor: TJ Tambellini (tj-tambellini.com)

LISA 4. Võrdlus (järg)

Lõputöö „*Mare*”. Foto autor: Leon Metsallik